CBOS

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT 629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
OŚRODEK INFORMACJI 693 - 46 - 92, 625 - 76 - 23
UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89
INTERNET http://www.cbos.pl
E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/213/2002

ŻYCIE CODZIENNE POLAKÓW - WYPADKI DROGOWE

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, GRUDZIEŃ 2002

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

- Deklaracje respondentów dotyczące doświadczeń związanych z wypadkami drogowymi.

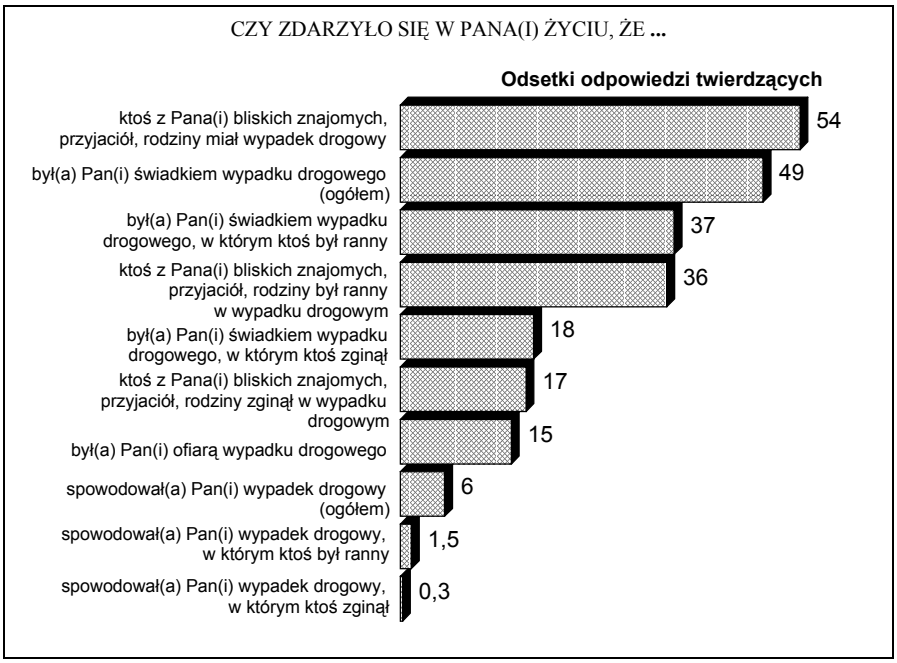

- Niemal trzy czwarte badanych (72%) miało w swoim życiu jakieś doświadczenia związane z katastrofą drogową, w tym 61% przeżyło śmierć lub zranienie kogoś (w tym osoby bliskiej) lub było ofiarą wypadku, a 11% miało do czynienia wyłącznie z wypadkami bez ofiar w ludziach.

- Wypadków drogowych najczęściej obawiają się piesi użytkownicy dróg i szos (61%), znacznie rzadziej - chodzący ulicami swojej miejscowości (37%) oraz kolejno: jeżdżący rowerami (28%), samochodami (28%), motocyklami (27%), ciągnikami lub wozami (18%), autobusami (14%) oraz tramwajami (11%).

- Niemal co drugi ankietowany (47%) chciałby się nauczyć fachowego udzielania pomocy medycznej ofiarom wypadków drogowych, co trzeci (32%) nie ma jednak ochoty zdobywać takich kwalifikacji, tłumacząc to przede wszystkim złym stanem zdrowia, zaawansowanym wiekiem lub innymi obiektywnymi przeszkodami (21%), znacznie rzadziej zaś (11%) obawą przed zagrożeniami, jakie mogą się wiązać z ratowaniem ludzi. Jedna szósta badanych (17%) twierdzi, że potrafi w razie wypadku fachowo udzielić pomocy medycznej jego ofiarom.

W cyklu badań poświęconych życiu codziennemu Polaków zajęliśmy się ostatnio[1] wypadkami drogowymi, które dla wielu osób stały się źródłem traumatycznych, bolesnych doświadczeń życiowych. Interesowało nas, jak silny jest w naszym społeczeństwie lęk przed wypadkami drogowymi, ilu Polaków było ofiarą katastrofy lub przeżyło w jej następstwie śmierć lub zranienie kogoś bliskiego, ilu było sprawcami lub świadkami takich tragicznych wydarzeń. Chcieliśmy ponadto dowiedzieć się, jak badani oceniają swoje umiejętności udzielania pierwszej pomocy medycznej osobom poszkodowanym w wypadkach drogowych i czy byliby zainteresowani zdobyciem tego typu kwalifikacji.

POLACY NA ULICACH, DROGACH I SZOSACH

Oczywiste jest, że niemal wszyscy korzystamy z ulic i dróg jako piesi - 98% Polaków chodzi ulicami swojej miejscowości, 94% - poboczem dróg lub szos.

Podróżujemy też rozmaitymi środkami lokomocji - powszechnie używany jest samochód (98%), ponad trzy czwarte Polaków (78%) jeździ też autobusami, a trzy piąte (60%) - rowerem. Mniej osób wykorzystuje pozostałe pojazdy. Na przykład z tramwaju, który jest typowo wielkomiejskim pojazdem, korzysta ponad jedna trzecia Polaków (35%). Z kolei ciągnikiem lub wozem konnym - używanymi niemal wyłącznie na wsi lub w małych miastach - jeździ co piąty badany (20%). Zdecydowanie najmniej Polaków (9%) porusza się motocyklem lub skuterem.

---

[1] Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia" (150) przeprowadzono w dniach 8-11 listopada 2002 roku na liczącej 1042 osoby reprezentatywnej próbie losowo-adresowej dorosłych mieszkańców Polski.

Poniższa tabela ukazuje, z jaką częstotliwością badani - a więc ludzie, którzy ukończyli 18 lat - korzystają z poszczególnych środków lokomocji.

Tabela 1

Jak często zdarza się Panu(i) jeździć jako kierowca lub pasażer:	Codziennie lub prawie codziennie	4 -5 razy w tygodniu	2 - 3 razy w tygodniu	Raz w tygodniu	Okazjonalnie, od czasu do czasu	Nigdy lub prawie nigdy
	w procentach					
- samochodem	38	8	11	9	25	8
- autobusem lub trolejbusem	14	4	8	8	43	22
- rowerem	13	3	9	7	28	40
- tramwajem	6	2	4	2	21	65
- ciągnikiem, wozem	4	2	2	2	10	80
- motocyklem lub skuterem	0	0	1	1	7	91

W Polsce zdecydowanie najczęściej używanym pojazdem jest **samochód** - niemal dwie piąte badanych jeździ nim codziennie lub prawie codziennie, a co piąty używa go co najmniej kilka razy w tygodniu. Co jedenasty ankietowany korzysta z auta raz w tygodniu, jedna czwarta - od czasu do czasu i tylko 8% - nigdy lub prawie nigdy. Drugim najczęściej wykorzystywanym pojazdem jest **autobus -** niemal co siódmy respondent jeździ nim codziennie, a prawie jedna ósma - przynajmniej kilka razy w tygodniu. Największa grupa badanych (ponad dwie piąte) korzysta jednak z autobusu tylko od czasu do czasu, natomiast więcej niż co piąty w ogóle nie podróżuje autobusami. Jeszcze rzadziej w Polsce używany jest **rower** - dwie piąte ankietowanych nie jeździ nim nigdy lub prawie nigdy, a ponad jedna czwarta - tylko okazjonalnie. Jednak ponad jedna ósma dorosłych korzysta z roweru codziennie i niemal tyle samo osób - co najmniej kilka razy w tygodniu. Takie środki lokomocji, jak tramwaj czy ciągnik lub wóz konny używane są w skali całego kraju ze znacznie mniejszą częstotliwością, funkcjonują bowiem tylko w określonych środowiskach. Natomiast zdecydowanie najrzadziej na naszych ulicach i drogach pojawiają się motocykle lub skutery.

To, czy i jak często badani **jeżdżą samochodem,** zależy zarówno od cech ich położenia społeczno-ekonomicznego, jak i od wieku oraz płci. Im wyższą mają pozycję społeczno-zawodową i lepszą sytuację materialną gospodarstwa domowego, tym częściej deklarują korzystanie z auta codziennie lub co najmniej 4-5 razy w tygodniu. Samochód jest też codziennym środkiem lokomocji częściej dla mężczyzn niż kobiet. Zdecydowanie najczęściej używają go pracujący na własny rachunek poza rolnictwem, przedstawiciele kadry kierowniczej i inteligencji, badani z wyższym wykształceniem, żyjący w dobrych warunkach materialnych, a także ludzie młodzi (w wieku od 25 do 34 lat). Natomiast im badani mają gorsze położenie społeczno-ekonomiczne i są starsi, tym częściej twierdzą, że używają auta co najwyżej raz w tygodniu lub od czasu do czasu, tym częściej też deklarują, że w ogóle nie korzystają z tego środka lokomocji.

Autobusem codziennie lub prawie codziennie najczęściej podróżują uczniowie i studenci, a także ogół młodzieży w wieku od 18 do 24 lat oraz mieszkańcy wielkich miast. Natomiast im mniejsze miasto, tym więcej jego mieszkańców należy do sporadycznych użytkowników autobusów lub wcale z nich nie korzysta. Autobusami częściej też jeżdżą kobiety niż mężczyźni. Stosunkowo najrzadziej podróżują nimi pracujący na własny rachunek i rolnicy.

Rower znacznie częściej wykorzystują mężczyźni niż kobiety. Wyraźnie widać, że jest on używany na co dzień tym częściej, im mniejsza miejscowość, niższa pozycja społeczno--zawodowa i ekonomiczna badanych (codziennie najczęściej jeżdżą nim ludzie najgorzej sytuowani i kwalifikowani, mieszkańcy wsi, rolnicy i bezrobotni). Im wyższe natomiast wykształcenie, lepsze warunki materialne, większa miejscowość i młodszy wiek, tym więcej osób jeździ na rowerze okazjonalnie, od czasu do czasu i - jak można przypuszczać na podstawie tego opisu - głównie dla sportu.

Zrozumiałe, że to, czy badani w ogóle jeżdżą **tramwajem** - i jak często - zależy przede wszystkim od wielkości ich miejsca zamieszkania. Ponieważ jednak miejscowości te wyraźnie różnią się strukturą społeczną, jazda tramwajem niejako wtórnie związana jest także z poziomem wykształcenia, pozycją społeczno-zawodową i materialną badanych - im większa miejscowość, wyższa pozycja społeczna i ekonomiczna, tym częstsze deklaracje korzystania

z tramwajów. Na co dzień zdecydowanie najczęściej jeżdżą nimi mieszkańcy wielkich miast, uczniowie i studenci, najmłodsi badani. Pozostali respondenci, jeśli w ogóle zdarza się im jeździć tramwajem, robią to jedynie okazjonalnie.

Ciągnik lub wóz konny są prawie wyłącznie używane przez rolników, mieszkańców wsi i jedynie sporadycznie przez badanych mieszkających w małych lub średnich miastach. Znacznie częściej jeżdżą nimi mężczyźni niż kobiety.

Motocykl lub skuter, jeśli w ogóle jest używany, to niemal wyłącznie okazjonalnie. Jednak im młodsi są badani i mieszkają w mniejszej miejscowości, tym częściej deklarują korzystanie od czasu do czasu z tego środka lokomocji. Zdecydowanie częściej jeżdżą motocyklami mężczyźni niż kobiety.

LĘK PRZED WYPADKIEM DROGOWYM

Polacy na ogół zdają sobie sprawę z tego, że z ich poruszaniem się po ulicy lub drodze - zarówno w roli pieszych, jak i pasażerów lub kierowców pojazdu - wiąże się pewne ryzyko.

Ankietowani zapytani wprost o to, czy w różnych sytuacjach na ulicach i drogach odczuwają lęk przed wypadkiem drogowym, najczęściej odpowiadają, że czują się *raczej bezpiecznie*[2]. Stosunkowo niewielu (od 6% do 23%) twierdzi, że ma pełne poczucie bezpieczeństwa. Lęk przed wypadkiem odczuwa natomiast - w zależności od sytuacji - od 11% do 37% badanych i tylko w jednym przypadku (dotyczącym chodzenia po poboczach dróg i szos) - liczba ta sięga 61%. Swój niepokój ankietowani najczęściej określają słowami: *czuję się raczej niebezpiecznie,* znacznie rzadziej przyznają, że czują się *zdecydowanie niebezpiecznie*.

Poniższe tabele ukazują, że poczucie bezpieczeństwa na ulicach i drogach zależy od tego, gdzie poruszamy się pieszo, a także od tego, jakimi pojazdami jeździmy.

---

[2] Wyjątek stanowią piesi wędrujący poboczem dróg i szos, wśród których największa grupa twierdzi, że czuje się *raczej niebezpiecznie* w tej sytuacji.

Tabela 2

Osoby jeżdżące:	Czy w czasie jazdy (jako kierowca lub pasażer) czuje się Pan(i) na ogół bezpiecznie czy też odczuwa Pan(i) lęk przed wypadkiem drogowym?							
	Czuję się **bezpiecznie**			Czuję się **niebezpiecznie**			Trudno powiedzieć	Liczba osób
	zdecydo-wanie	raczej	**Ogółem***	raczej	zdecydo-wanie	**Ogółem***		
	w procentach							
- tramwajem	19	65	**84**	10	1	**11**	5	372
- autobusem, trolejbusem	18	65	**83**	13	1	**14**	3	213
- ciągnikiem, wozem	23	53	**76**	17	1	**18**	5	208
- samochodem	18	52	**70**	23	5	**28**	2	964
- rowerem	20	49	**69**	23	5	**28**	3	620
- motocyklem skuterem	10	51	**61**	26	1	**27**	12	96

* Połączone odsetki odpowiedzi *zdecydowanie* i *raczej*

Tabela 3

Czy jako pieszy, który [...] czuje się Pan(i) na ogół bezpiecznie czy też odczuwa Pan(i) lęk przed wypadkiem drogowym?	Czuję się **bezpiecznie**			Czuję się **niebezpiecznie**			Trudno powiedzieć	Liczba osób
	zdecydo-wanie	raczej	**Ogółem***	raczej	zdecydo-wanie	**Ogółem***		
	w procentach							
- chodzi ulicami swojej miejscowości	15	47	**62**	30	7	**37**	1	1022
- chodzi poboczem dróg lub szos	6	30	**36**	45	16	**61**	3	975

* Połączone odsetki odpowiedzi *zdecydowanie* i *raczej*

Lęk przed wypadkiem najczęściej i w największym nasileniu pojawia się u pieszych użytkowników dróg i szos. Na poboczach niemal dwie trzecie Polaków (61%) nie czuje się bezpiecznie, w tym jedna szósta (16%) wskazuje na silne poczucie zagrożenia. Poczucie bezpieczeństwa ma w tej sytuacji tylko nieco ponad jedna trzecia badanych (36%), z tym że dla niewielu (6%) jest ono całkowite.

Stresujące jest także - choć w znacznie mniejszym stopniu - chodzenie ulicami swojej miejscowości. Niemal dwie piąte Polaków (37%) nie czuje się w tej sytuacji bezpiecznie, w tym 7% odczuwa skrajne zagrożenie. Większość pieszych bez obaw porusza się po swojej miejscowości, z tym że zazwyczaj jest to spokój niepełny.

Polacy jako użytkownicy ulic, dróg i szos wyraźnie bezpieczniej czują się korzystając z różnego typu pojazdów. Lęk przed wypadkiem stosunkowo najczęściej odczuwają osoby jeżdżące rowerem lub samochodem (po 28%), a także motocykliści (27%). Natomiast tym, którzy jeżdżą ciągnikami i wozami konnymi, obawa przed wypadkiem towarzyszy rzadziej (18%) - co wiąże się zapewne z mniejszym nasileniem ruchu na drogach wiejskich i małomiasteczkowych. Niewątpliwie największy komfort psychiczny odczuwają badani korzystający z tramwajów (11% odczuwa lęk) oraz autobusów (14%).

U wszystkich osób **chodzących poboczami dróg i szos**, niezależnie od ich cech społeczno-demograficznych, dominuje uczucie lęku przed wypadkiem (zob. tabele aneksowe). Odnotowujemy też pewne interesujące zróżnicowania w tej dziedzinie. Poboczami najczęściej bez obaw poruszają się pieszo stali ich użytkownicy, tzn. mieszkańcy wsi (42%), rolnicy (43%), najrzadziej zaś - przedstawiciele kadry kierowniczej i inteligencji (25%), u których obawa przed wypadkami jest w tej sytuacji silniejsza niż w innych porównywanych grupach (odczuwa ją 72%). Lęk przed potrąceniem na poboczu częściej odczuwają kobiety niż mężczyźni.

Natomiast **na ulicach swojej miejscowości** na ogół większość pieszych czuje się bezpiecznie. Ciekawe, że wyjątek stanowią badani o zachwianym poczuciu bezpieczeństwa bytowego (bezrobotni, źle sytuowani, żyjący w złych warunkach materialnych) - w ich gronie odsetek odczuwających na ulicy lęk przed wypadkiem jest stosunkowo wysoki (niemal taki sam, jak odsetek tych, którzy nie wyrażają obaw). Podobną prawidłowość odnotowujemy wśród badanych z dużych miast (od 101 tys. do 500 tys. ludności), którzy znacznie częściej niż mieszkańcy innych miejscowości jako piesi obawiają się wypadków. Stosunkowo najbardziej bezpiecznie w tej roli czują się natomiast mieszkańcy małych miast, co można

tłumaczyć niewielkim nasileniem ruchu w tego typu miejscowościach. Mniej bezpieczni od nich są natomiast piesi żyjący na wsi, gdzie - jak wiadomo - często nie ma chodników i ruch pieszy odbywa się poboczami ruchliwych dróg często przechodzących przez ich miejscowość. Zaskakuje fakt, że w wielkich miastach - gdzie jest największe nasilenie ruchu ulicznego - poczucie bezpieczeństwa pieszych jest zbliżone do odnotowanego w miastach średniej wielkości. Może to się wiązać ze strukturą społeczną miast liczących ponad 500 tys. mieszkańców, które są największymi skupiskami ludzi z wyższym wykształceniem, o najwyższej pozycji społeczno-zawodowej, a w świetle naszych danych właśnie ta grupa respondentów (z wyższym wykształceniem, przedstawicieli kadry kierowniczej i inteligencji oraz pracowników umysłowych niższego szczebla) ma znacznie częściej niż inni poczucie bezpieczeństwa na ulicach swojej miejscowości. Należy ponadto podkreślić, że w roli pieszych użytkowników ulic mężczyźni czują się bardziej bezpiecznie niż kobiety.

W przypadku **jazdy samochodem** we wszystkich porównywanych grupach dominuje poczucie bezpieczeństwa. Jest ono tym wyraźniejsze, im młodszy wiek badanych - najczęściej deklarują je uczniowie i studenci. W tej sytuacji bardziej bezpiecznie od innych czują się też respondenci, którzy zazwyczaj jeżdżą lepszymi autami - ludzie najlepiej sytuowani, żyjący w dobrych warunkach materialnych, przedstawiciele kadry kierowniczej i inteligencji oraz osoby pracujące na własny rachunek poza rolnictwem. Również w tym przypadku większe poczucie bezpieczeństwa mają mężczyźni niż kobiety.

Mniej zróżnicowana jest sytuacja psychospołeczna użytkowników autobusów, w przypadku których we wszystkich grupach społeczno-demograficznych zdecydowanie dominuje poczucie bezpieczeństwa i nawet płeć nie ma na nie wpływu. Natomiast trudno wypowiadać się o badanych korzystających z pozostałych pojazdów (tzn. o rowerzystach, motocyklistach, użytkownikach tramwajów, ciągników i wozów) z powodu zbyt małych ich liczebności.

WYPADEK DROGOWY - TRAUMATYCZNE DOŚWIADCZENIE

Dla wielu Polaków wypadki drogowe są źródłem bolesnych, traumatycznych doświadczeń życiowych - świadczą o tym przytoczone niżej dane.

CBOS

RYS. 1. **CZY ZDARZYŁO SIĘ W PANA(I) ŻYCIU , ŻE ...**

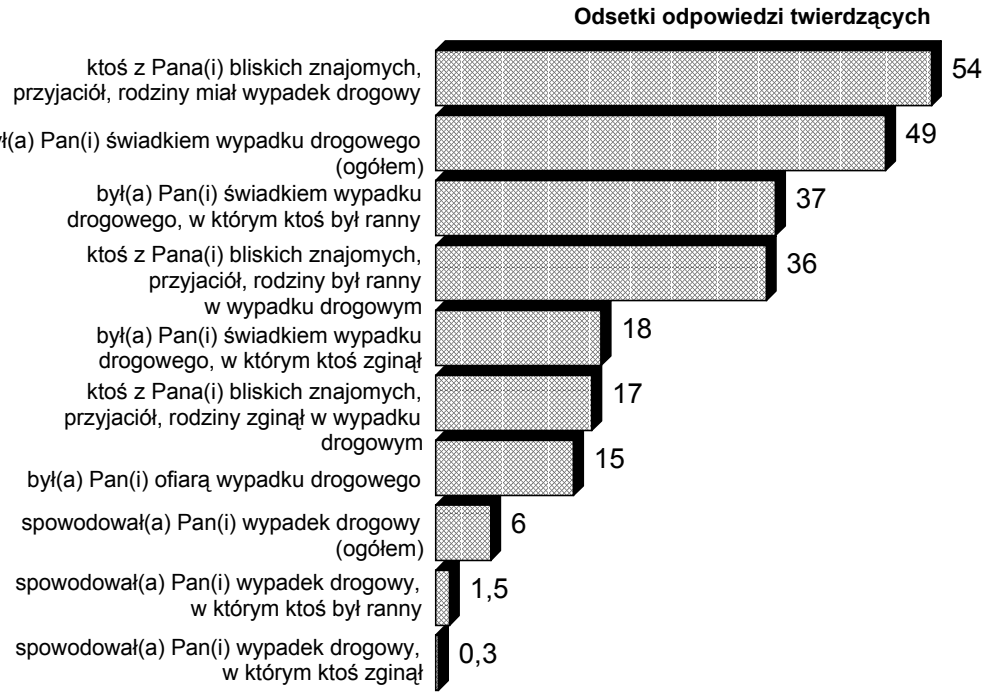

Ponad połowa badanych (54%) przeżyła w swoim życiu wypadek drogowy kogoś bliskiego, niewiele mniej osób (49%) było też świadkiem wypadku. Przy tym prawie dwie piąte respondentów (37%) widziało wypadek, w którym ktoś był ranny, niemal tyle samo (36%) ma też w gronie swoich bliskich osoby poszkodowane w wypadku drogowym. Szczególnie dramatyczną wymowę ma to, że ponad jedna szósta badanych (18%) była świadkiem wypadku, w którym zginął człowiek, i prawie tyle samo (17%) przeżyło śmierć kogoś bliskiego spowodowaną wypadkiem. Należy przy tym podkreślić, że więcej niż co siódmy badany (15%) sam był ofiarą wypadku drogowego. Znacznie rzadziej ankietowani przyznają się do spowodowania wypadku (6%). Spośród sprawców 15 osób (1,5%) ujawniło, że w takim wypadku ktoś był ranny, a 3 osoby (0,3%) przyznały się do faktu, że spowodowały śmierć człowieka.

Dodatkowe obliczenia pozwalają na bardziej szczegółową specyfikację omawianych sytuacji. Wyodrębniają badanych, w przypadku których wypadek drogowy nie pociągnął za sobą ofiar w ludziach, oraz takich, którzy w szczególny sposób zostali dotknięci traumatycznymi doświadczeniami, tzn. przeżyli czyjąś (często osoby bliskiej) śmierć lub zranienie na skutek wypadku, a nawet sami byli sprawcami wypadku lub jego ofiarami.

Tabela 4

Rodzaj wypadku drogowego	Odpowiedzi badanych, którzy mieli różnego typu doświadczenia związane z wypadkami drogowymi (**N= 1042**)			
	byli ofiarami wypadku drogowego	przeżyli wypadek drogowy osób bliskich	byli świadkami wypadku drogowego	byli sprawcami wypadku drogowego
	w procentach			
Wypadki drogowe ogółem, w tym:	**15**	**54**	**49**	**6**
- wypadki bez ofiar w ludziach	b.d	14	10	4
- wypadki, w których byli wyłącznie ranni	b.d.	23	20	1,2
- wypadki, w których byli ranni i zabici	b.d.	13	16	0,2
- wypadki, w których byli wyłącznie zabici	0	4	1	0,1
Brak specyfikacji	15	0	2	0

Okazuje się, że grupa respondentów, którzy przeżyli wypadek kogoś bliskiego (54%), składa się z osób, które miały do czynienia z wypadkiem bez ofiar w ludziach (14%) oraz takich, które przeżyły zranienie lub śmierć kogoś z grona bliskich (40%). Oczywiste wydaje się, że przeżycia tych ostatnich były szczególnie bolesne.

Podobnie, grupa świadków wypadku (49%) składa się z tych, którzy widzieli katastrofę bez ofiar w ludziach (10%), oraz tych, którzy byli świadkami zranienia lub śmierci (37%). I to właśnie tę ostatnią grupę należy zaliczyć do bardziej dotkniętych tym traumatycznym wydarzeniem[3].

Natomiast nieliczni badani, którzy przyznali się do spowodowania wypadków (6%), najczęściej twierdzą, że były to wypadki bez ofiar w ludziach (4%); tylko jedna czwarta z nich

[3] Niewielka grupa badanych (2%) nie znała zapewne losu uczestników wypadku, którego byli świadkami.

(co stanowi 1,5% ogółu badanych) przyznaje się do spowodowania obrażeń lub śmierci człowieka, z czym wiąże się szczególnie silna trauma.

Dla pełnego zobrazowania przeżyć respondentów należy jeszcze raz podkreślić, że więcej niż co siódmy z nich (15%) sam był ofiarą wypadku drogowego - nic więcej jednak na ten temat nie wiemy, celowo bowiem nie pytaliśmy ich o okoliczności tego wydarzenia.

Poszczególne grupy społeczno-demograficzne wyraźnie różnią się doświadczeniami w omawianej dziedzinie. **Ofiarami** wypadków drogowych byli przede wszystkim mężczyźni, ludzie młodzi (w wieku od 25 do 34 lat), mający wyższe wykształcenie i wysoką pozycje społeczno-zawodową (kadra kierownicza i inteligencja, pracujący na własny rachunek poza rolnictwem) - w każdej z tych grup jedna piąta uznała siebie za osoby poszkodowane. Natomiast zdecydowanie najrzadziej ofiarami byli najmłodsi badani (mający od 18 do 24 lat), w tym uczniowie i studenci (po 7%).

Również **sprawcy** wypadków częściej wywodzą się spośród mężczyzn niż kobiet, częściej też spośród ludzi młodych (mających od 24 do 34 lat) niż z innych grup wieku. Zdecydowanie najczęściej jednak do spowodowania wypadku drogowego przyznają się przedstawiciele kadry kierowniczej i inteligencji (14%). Można więc uznać, że zarówno ofiary, jak i sprawcy katastrof drogowych w głównej mierze rekrutują się z tych grup społecznych, które częściej niż inne jeżdżą samochodami[4]. Prawidłowość ta w znacznej mierze odnosi się też do świadków wypadków.

Świadkami znacznie częściej są mężczyźni (60%) niż kobiety (39%), co oznacza, że prawie co drugi mężczyzna (47%) był świadkiem zranienia, a co czwarty (25%) świadkiem śmierci człowieka, podczas gdy w grupie kobiet liczby te wynoszą odpowiednio: 28% i 11%. Świadkowie najczęściej rekrutują się spośród badanych o najwyższej pozycji społecznej, ale także spośród robotników wykwalifikowanych. Wśród pracujących na własny rachunek poza rolnictwem świadkowie stanowią ponad dwie trzecie badanych (68%), w tym więcej niż połowa była świadkiem zranienia (55%), a ponad jedna czwarta (27%) świadkiem śmierci

---

[4] Równie wysoki odsetek ofiar odnotowujemy wśród bezrobotnych, którzy należą do najczęściej jeżdżących na rowerze.

człowieka; wśród kadry kierowniczej i inteligencji liczby te wynoszą odpowiednio: 63%, 52% i 23%, podobnie zresztą jak w grupie badanych z wyższym wykształceniem (odpowiednio: 60%, 47% i 22%). Zbliżone są doświadczenia robotników wykwalifikowanych (odpowiednio: 64%, 45%, 29%). Natomiast zdecydowanie najrzadziej dotknięci są tego typu traumatycznymi doświadczeniami respondenci z wykształceniem podstawowym (odpowiednio: 35%, 27%, 12%).

O wypadku osoby bliskiej najczęściej mówią uczniowie i studenci (72%) - w przypadku połowy z nich (50%) było to zranienie, jednak ponad jedna piąta uczącej się młodzieży (22%) przeżyła śmierć kogoś bliskiego. Do najbardziej doświadczonych pod tym względem należą także przedstawiciele kadry kierowniczej i inteligencji (odpowiednio: 70%, 43%, 20%) oraz - w mniejszym już stopniu - pracownicy umysłowi niższego szczebla (odpowiednio: 68%, 43%, 15%), badani z wykształceniem wyższym (odpowiednio: 65%, 41%, 16%) lub średnim (odpowiednio: 62%, 40%, 17%), najlepiej sytuowani (odpowiednio: 65%, 49%, 19%). Ogólnie można uznać, że wypadki osób bliskich są szczególnie częste wśród przedstawicieli środowisk znajdujących się w najlepszym położeniu społecznym, a więc tych, którzy najczęściej jeżdżą samochodami. Należy jednak wyraźnie podkreślić, że najbardziej traumatyczne doświadczenie, jakim jest śmierć osoby bliskiej, w zbliżonym stopniu dotyka prawie wszystkie porównywane grupy badanych - wyjątek stanowią robotnicy wykwalifikowani, wśród których przeżycie takie miało wyjątkowo mało osób (6%). Zwraca ponadto uwagę fakt, że o utracie w wypadku drogowym bliskiej osoby częściej mówią mieszkańcy wsi (19%) niż wielkich miast (12%).

Podsumowując należy podkreślić, że dotychczas interesowali nas głównie badani mający jakieś doświadczenia związane z wypadkami drogowymi. Z naszych obliczeń wynika, że stanowią oni niemal trzy czwarte Polaków (72%), w tym prawie dwie trzecie (61%) doznało szczególnej traumy, przeżyli bowiem śmierć lub zranienie kogoś (często osoby bliskiej) lub sami byli ofiarami wypadku i tylko jedna dziewiąta (11%) miała wyłącznie do czynienia z wypadkami bez ofiar w ludziach. Okazuje się ponadto, że więcej niż jedna czwarta Polaków (28%) nie miała żadnych doświadczeń związanych z wypadkami drogowymi. Dane przedstawione na rys. 2 najpełniej obrazują społeczny zasięg opisywanego zjawiska.

CBOS

RYS. 2. **SPOŁECZNY ZASIĘG DOŚWIADCZEŃ ZWIĄZANYCH Z WYPADKAMI DROGOWYMI**

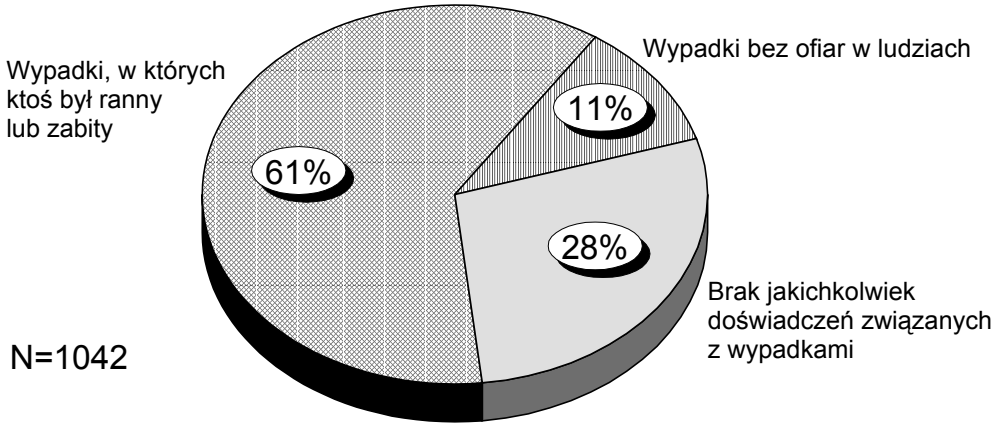

We wszystkich grupach społecznych zdecydowana większość badanych miała w swoim życiu jakieś doświadczenia związane z wypadkami drogowymi (zob. tabela aneksowa). Najczęściej odnotowujemy je u uczniów i studentów (86%, w tym 72% przeżyło wypadki z ofiarami w ludziach), pracujących na własny rachunek poza rolnictwem (odpowiednio: 86% i 70%) oraz kadry kierowniczej i inteligencji (odpowiednio: 85% i 69%). Częściej też były one udziałem mężczyzn (odpowiednio: 79% i 69%) niż kobiet (odpowiednio: 66% i 54%), nieco częściej również respondentów młodszych (poniżej 45 lat) niż w średnim i starszym wieku. Natomiast im niższą pozycję społeczno-zawodową zajmują badani i mają gorsze wykształcenie, tym częściej twierdzą, że nie mieli żadnych tego typu przeżyć.

PIERWSZA POMOC MEDYCZNA DLA OFIAR WYPADKÓW DROGOWYCH

Badani, wśród których wielu jest obciążonych traumatycznymi doświadczeniami w związku z wypadkami drogowymi, a część w różnych sytuacjach odczuwa lęk przed wypadkiem, wykazują znaczne zainteresowanie możliwością zdobycia umiejętności udzielania pierwszej pomocy medycznej osobom poszkodowanym w wypadkach.

Wydaje się jednak, że Polacy nieco przeceniają swoje kwalifikacje w dziedzinie ratownictwa medycznego.

CBOS

RYS. 3. **LUDZIE RÓŻNIE ZACHOWUJĄ SIĘ W SYTUACJI WYPADKU DROGOWEGO. A GDYBY PAN(I) BYŁ(A) ŚWIADKIEM WYPADKU, W KTÓRYM UCIERPIELI LUDZIE, TO CZY UMIAŁ(A)BY PAN(I) UDZIELIĆ IM PIERWSZEJ POMOCY MEDYCZNEJ?**

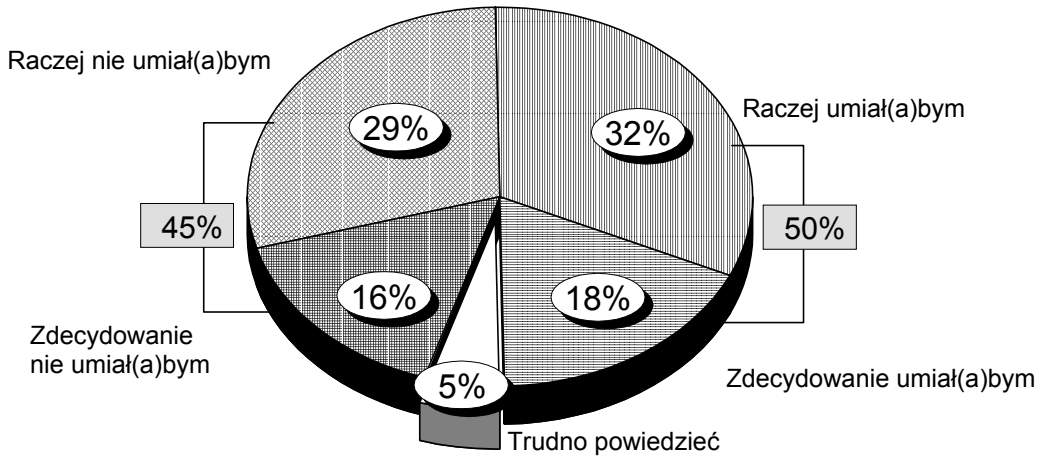

Co drugi ankietowany (50%) twierdzi, że gdyby był świadkiem wypadku, w którym ucierpieli ludzie, to potrafiłby udzielić im pierwszej pomocy medycznej - w tym jedna trzecia (32%) wyraża tę opinię z wahaniem, a tylko niespełna jedna piąta (18%) w sposób zdecydowany. Do braku umiejętności ratowniczych przyznaje się natomiast ponad dwie piąte badanych (45%) - również w tym przypadku opinia ta częściej jest umiarkowana (29%) niż kategoryczna (16%).

Mimo iż co drugi Polak uważa, że w razie potrzeby umiałby udzielić pierwszej pomocy medycznej, z innego kontekstu wynika, że liczba tych, którzy sądzą, iż rzeczywiście potrafią nieść pomoc medyczną, jest znacznie mniejsza i obejmuje mniej niż jedną piątą badanych. W odpowiedzi na pytanie, czy respondenci chcieliby się nauczyć fachowo udzielać pierwszej pomocy, tylko jedna szósta potwierdza, że ma już tego rodzaju kwalifikacje (17%). Odsetek ten wydaje się wiarygodny, pokrywa się bowiem z odsetkiem badanych, którzy we wcześniejszym pytaniu w sposób zdecydowany uznali, że potrafią to robić. Z porównań wynika (zob. tabele aneksowe), że kwalifikacje ratownicze znacznie częściej mają mężczyźni (22%) niż kobiety (13%). Zdecydowanie najczęściej jednak deklarują je pracujący na własny rachunek poza rolnictwem (31%), najrzadziej zaś - rolnicy (7%), badani z wykształceniem podstawowym (5%), osoby najstarsze (6%).

Najważniejsze jest jednak to, że niemal co drugi Polak (47%) zgłasza chęć nauczenia się fachowego udzielania pomocy medycznej i tylko co trzeci (32%) nie ma ochoty zdobywać takich kwalifikacji. Ci ostatni tłumaczą swoją postawę przede wszystkim złym stanem zdrowia, zaawansowanym wiekiem lub innymi obiektywnymi przeszkodami (21%), znacznie rzadziej zaś (11%) - obawą przed zagrożeniami, jakie mogą się wiązać z ratowaniem ludzi.

CBOS

RYS. 4. **CZY CHCIAŁ(A)BY PAN(I) NAUCZYĆ SIĘ FACHOWO UDZIELAĆ PIERWSZEJ POMOCY MEDYCZNEJ OFIAROM WYPADKÓW DROGOWYCH?**

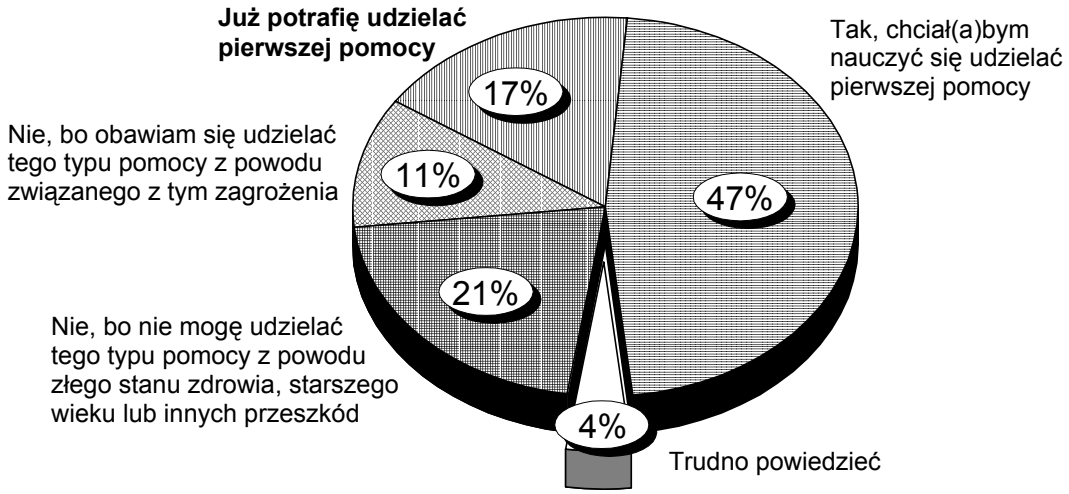

Chęć szkolenia się jest silnie związana z poziomem wykształcenia, płcią i wiekiem badanych (zob. tabele aneksowe). Częściej wyrażają ją mężczyźni (52%) niż kobiety (42%). Również im młodsi są ankietowani i lepiej wykształceni, tym więcej z nich chciałoby się nauczyć udzielania pierwszej pomocy. Możliwością taką najbardziej byliby zainteresowani uczniowie i studenci (69%), badani w wieku od 25 do 34 lat (66%) i najmłodsi (64%), przedstawiciele kadry kierowniczej i inteligencji (64%), respondenci z wyższym wykształceniem (59%). Natomiast im niższe wykształcenie i starszy wiek, tym więcej osób wykazuje brak zainteresowania szkoleniem i wskazuje na obiektywne przeszkody uniemożliwiające im podjęcie się takiego zadania. Również kobiety (28%) częściej niż mężczyźni (14%) tłumaczą w ten sposób swoją niechęć do zdobywania kwalifikacji ratowniczych. Brak zainteresowania szkoleniem z powodu ewentualnych zagrożeń związanych z ratowaniem stosunkowo najczęściej deklarują rolnicy i pracownicy fizyczno-umysłowi (po 19%),

najrzadziej zaś pracujący na własny rachunek poza rolnictwem (9%) oraz przedstawiciele kadry kierowniczej i inteligencji (11%). Generalnie jednak tego typu postawa lękowa w zasadzie prawie nie zależy od charakterystyki społeczno-demograficznej respondentów.

MIEJSCA PAMIĘCI I TABLICE OSTRZEGAJĄCE PRZED WYPADKAMI DROGOWYMI

W sytuacji, kiedy tylu Polaków doświadcza bolesnych przeżyć i lęków z powodu wypadków drogowych, nie dziwi fakt, że zdecydowana większość z nich ze zrozumieniem i akceptacją odnosi się do zwyczaju upamiętniania ofiar wypadków drogowych przez stawianie krzyży, tabliczek, składanie kwiatów i palenie zniczy w miejscach, gdzie osoby te zginęły. Trzy czwarte ankietowanych (74%) uważa, że takie miejsca pamięci stanowią ostrzeżenie dla użytkowników dróg, w tym jednak mniej niż jedna trzecia (31%) wyraża tę opinię w sposób zdecydowany, a ponad dwie piąte (43%) - z pewnym wahaniem. Przeciwnego zdania jest co piąty badany (21%). Taki układ odpowiedzi odnotowujemy we wszystkich grupach społeczno-demograficznych, co świadczy o znacznym zasięgu społecznej akceptacji opisanego zwyczaju.

CBOS

RYS. 5. **CO SĄDZI PAN(I) NA TEMAT UPAMIĘTNIANIA OFIAR WYPADKÓW DROGOWYCH W MIEJSCACH, GDZIE ZGINĘŁY, POPRZEZ STAWIANIE KRZYŻY, TABLICZEK, SKŁADANIE KWIATÓW, PALENIE ZNICZY? CZY, PANA(I) ZDANIEM, WIDOK TYCH MIEJSC STANOWI OSTRZEŻENIE DLA INNYCH CZY RACZEJ NIE?**

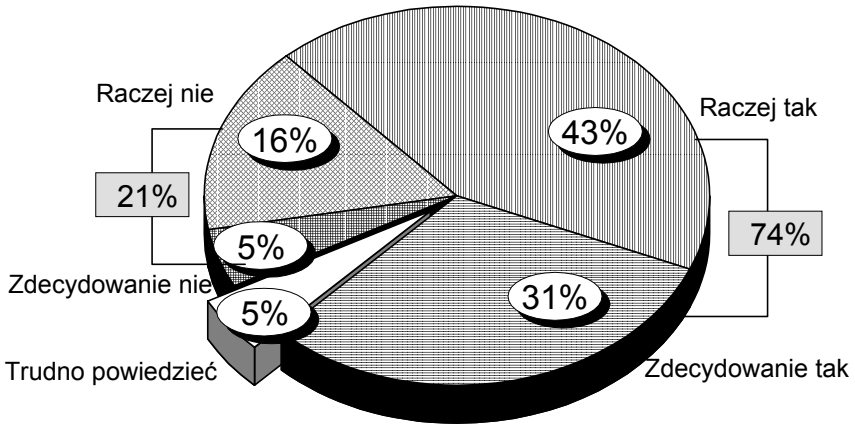

Nieco bardziej sceptycznie odnoszą się Polacy do skuteczności ostrzeżeń umieszczonych na tablicach informujących o miejscach, w których doszło do szczególnie wielu tragicznych wypadków drogowych. Niespełna dwie trzecie badanych (63%) uważa, że oznaczenia te powodują, iż kierowcy jeżdżą bezpieczniej, a prawie jedna trzecia (30%) jest przeciwnego zdania.

CBOS

RYS. 6. **NA DROGACH UMIESZCZANE SĄ TABLICE INFORMUJĄCE O NIEBEZPIECZNYCH MIEJSCACH, W KTÓRYCH DOSZŁO DO SZEREGU WYPADKÓW DROGOWYCH. JAK PAN(I) SĄDZI, CZY TAKIE OZNACZENIA POWODUJĄ, ŻE KIEROWCY BEZPIECZNIEJ I OSTROŻNIEJ JEŻDŻĄ?**

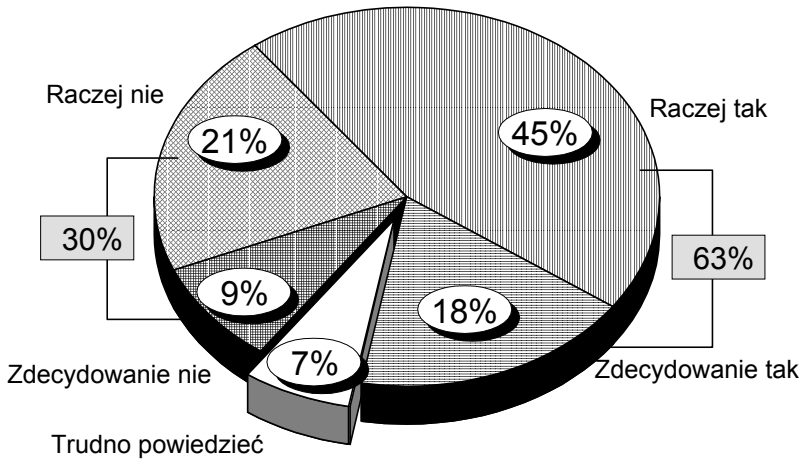

We wszystkich grupach społeczno-demograficznych przeważa opinia, że tego typu ostrzeżenia pozytywnie wpływają na bezpieczeństwo jazdy. Wiarę w ich skuteczność częściej niż inni deklarują badani z wykształceniem średnim (72%) lub wyższym (69%), pracownicy umysłowi niższego szczebla (73%), przedstawiciele kadry kierowniczej i inteligencji (70%), pracujący na własny rachunek poza rolnictwem (67%), ale także robotnicy wykwalifikowani (72%). Najmniej optymizmu wykazują w tej sprawie rolnicy (57%), badani najstarsi, mający podstawowe wykształcenie (po 55%).

★

★ ★

Zdecydowana większość Polaków miała w swoim życiu jakieś doświadczenia związane z wypadkami drogowymi, w tym prawie dwie trzecie przeżyło śmierć lub zranienie kogoś (w tym także osoby bliskiej) lub było ofiarą wypadku. Wiele osób odczuwa też w różnych sytuacjach lęk przed wypadkiem drogowym. Najczęściej pojawia się on u ludzi poruszających się poboczami dróg i szos, rzadziej - u chodzących ulicami swojej miejscowości. Mniej obaw mają użytkownicy dróg podróżujący pojazdami - wśród nich poczucie bezpieczeństwa jest najsłabsze u motocyklistów oraz rowerzystów i jeżdżących samochodami. Bezpieczniej czują się osoby jeżdżące ciągnikami lub wozami, autobusami oraz przede wszystkim - tramwajami.

Traumatycznym przeżyciom i lękowi często towarzyszy chęć zdobycia umiejętności fachowego udzielania pomocy medycznej ofiarom wypadków drogowych - deklaruje ją niemal co drugi ankietowany. Natomiast co szósty Polak ocenia, że ma wystarczające kwalifikacje w tej dziedzinie.

Większość respondentów akceptuje zwyczaj upamiętniania ofiar wypadków drogowych przez stawianie krzyży, tabliczek, składanie kwiatów i palenie zniczy tam, gdzie osoby te zginęły, uznając, że symbole te są ostrzeżeniem dla użytkowników dróg. Nieco bardziej sceptycznie odnoszą się badani do skuteczności ostrzeżeń umieszczonych na specjalnych tablicach w miejscach, gdzie doszło do szczególnie wielu tragicznych wypadków drogowych.

Opracowała

Bogna WCIÓRKA

A N E K S

Tabela 1. Czy jako pieszy, który **chodzi poboczem dróg lub szos,** czuje się Pan(i) na ogół bezpiecznie czy też odczuwa Pan(i) lęk przed wypadkiem drogowym?

(%)

	Bezpiecz-nie	Niebez-piecznie	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	36	61	3	975
Płeć				
Mężczyźni	39	57	4	472
Kobiety	33	64	3	503
Wiek				
18-24 lat	33	65	2	149
25-34	39	59	2	178
35-44	31	64	5	183
45-54	38	59	4	207
55-64	32	63	6	113
65 lat i więcej	42	55	3	144
Miejsce zamieszkania				
Wieś	42	57	1	370
Miasto do 20 tys.	35	64	1	119
20-100 tys.	32	62	6	189
101-500 tys.	29	68	4	179
501 tys.i więcej mieszk.	35	56	9	118
Wykształcenie				
Podstawowe	39	59	2	271
Zasadnicze zawodowe	33	64	2	268
Średnie	38	58	5	316
Wyższe	30	64	6	120
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier.,inteligencja	25	72	3	77
Prac.umysł.niż.szczebla	41	55	4	91
Pracownicy fiz.- umysł.	34	62	4	86
Robotnicy wykwalifikowani	34	62	4	77
Robotnicy niewykwalifik.	25	71	5	34
Rolnicy	43	56	1	50
Pracujący na własny rach.	34	58	8	43
Bierni zawodowo				
Renciści	41	57	2	122
Emeryci	37	58	6	175
Uczniowie i studenci	36	61	3	61
Bezrobotni	35	65	1	124
Gospodynie domowe i inni	43	56	2	34
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	30	65	5	174
spółce właścicieli prywatnych i państwa	39	57	4	68
sekt. pryw. poza rolnict.	33	62	5	168
prywatnym gosp. rolnym	46	54	1	47
Dochody na jedną osobę				
Do 299 zł	34	63	3	140
300-399	25	74	1	85
400-599	38	58	4	166
600-800	38	60	2	148
Powyżej 800 zł	30	62	8	153
Ocena własnych war. mater.				
Złe	34	65	2	313
Średnie	36	59	5	433
Dobre	39	58	3	228
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	28	69	3	63
Raz w tygodniu	38	58	3	473
1-2 razy w miesiącu	34	63	2	160
Kilka razy w roku	33	62	5	195
W ogóle nie uczestniczy	38	59	3	82
Poglądy polityczne				
Lewica	33	65	2	238
Centrum	35	62	3	255
Prawica	37	60	3	248
Trudno powiedzieć	39	55	6	233

Tabela 2. Czy jako pieszy, który **chodzi ulicami swojej miejscowości,** czuje się Pan(i) na ogół bezpiecznie czy też odczuwa Pan(i) lęk przed wypadkiem drogowym?

(%)

	Bezpiecz-nie	Niebez-piecznie	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	62	37	1	1022
Płeć				
Mężczyźni	65	34	1	492
Kobiety	58	41	1	530
Wiek				
18-24 lat	66	34	0	161
25-34	63	36	1	188
35-44	65	35	0	185
45-54	59	40	1	211
55-64	58	40	2	119
65 lat i więcej	57	41	1	157
Miejsce zamieszkania				
Wieś	61	38	1	372
Miasto do 20 tys.	70	29	1	122
20-100 tys.	66	33	0	201
101-500 tys.	49	50	1	194
501 tys.i więcej mieszk.	66	33	1	132
Wykształcenie				
Podstawowe	56	43	1	285
Zasadnicze zawodowe	58	42	1	272
Średnie	64	35	1	335
Wyższe	75	24	1	130
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier.,inteligencja	76	22	2	81
Prac.umysł.niż.szczebla	74	26	0	96
Pracownicy fiz.- umysł.	68	32	0	91
Robotnicy wykwalifikowani	69	30	1	80
Robotnicy niewykwalifik.	32	68	0	34
Rolnicy	65	35	0	50
Pracujący na własny rach.	69	28	3	43
Bierni zawodowo				
Renciści	53	45	2	126
Emeryci	58	41	1	192
Uczniowie i studenci	68	32	0	65
Bezrobotni	47	53	0	128
Gospodynie domowe i inni	59	41	0	34
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	69	30	1	180
spółce właścicieli prywatnych i państwa	61	39	0	71
sekt. pryw. poza rolnict.	69	30	1	178
prywatnym gosp. rolnym	68	32	0	47
Dochody na jedną osobę				
Do 299 zł	52	47	2	142
300-399	49	51	0	87
400-599	66	33	1	170
600-800	65	34	1	156
Powyżej 800 zł	63	37	1	167
Ocena własnych war. mater.				
Złe	53	46	1	320
Średnie	62	36	1	461
Dobre	71	29	0	241
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	45	55	0	64
Raz w tygodniu	60	40	0	490
1-2 razy w miesiącu	69	30	1	167
Kilka razy w roku	62	37	2	207
W ogóle nie uczestniczy	67	32	1	94
Poglądy polityczne				
Lewica	60	40	0	251
Centrum	63	36	1	266
Prawica	66	33	1	258
Trudno powiedzieć	56	42	2	245

Tabela 3. Czy w czasie jazdy (jako kierowca lub pasażer) **samochodem** czuje się Pan(i) na ogół bezpiecznie czy też odczuwa Pan(i) lęk przed wypadkiem drogowym?

(%)

	Bezpiecz-nie	Niebez-piecznie	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	70	28	2	964
Płeć				
Mężczyźni	74	24	2	462
Kobiety	67	31	2	501
Wiek				
18-24 lat	78	18	4	158
25-34	73	26	0	185
35-44	72	26	2	177
45-54	66	32	2	191
55-64	60	36	3	109
65 lat i więcej	69	29	2	145
Miejsce zamieszkania				
Wieś	69	29	2	359
Miasto do 20 tys.	71	27	2	120
20-100 tys.	71	27	2	186
101-500 tys.	72	28	0	176
501 tys.i więcej mieszk.	70	25	5	123
Wykształcenie				
Podstawowe	66	31	3	256
Zasadnicze zawodowe	70	29	2	257
Średnie	73	25	1	321
Wyższe	73	24	3	130
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier.,inteligencja	77	20	3	81
Prac.umysł.niż.szczebla	74	26	0	94
Pracownicy fiz.- umysł.	72	25	3	90
Robotnicy wykwalifikowani	70	29	1	75
Robotnicy niewykwalifik.	59	41	0	27
Rolnicy	72	28	0	49
Pracujący na własny rach.	77	19	3	43
Bierni zawodowo				
Renciści	58	40	2	110
Emeryci	68	30	2	179
Uczniowie i studenci	81	14	5	65
Bezrobotni	75	23	2	117
Gospodynie domowe i inni	58	40	2	32
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	69	29	2	174
spółce właścicieli prywatnych i państwa	74	25	2	68
sekt. pryw. poza rolnict.	74	24	2	172
prywatnym gosp. rolnym	72	28	0	46
Dochody na jedną osobę				
Do 299 zł	66	31	2	127
300-399	60	36	4	79
400-599	68	32	0	163
600-800	71	27	2	146
Powyżej 800 zł	76	23	2	163
Ocena własnych war. mater.				
Złe	67	31	2	285
Średnie	69	29	2	442
Dobre	78	21	2	237
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	54	46	0	60
Raz w tygodniu	75	24	2	466
1-2 razy w miesiącu	67	32	1	161
Kilka razy w roku	67	30	3	193
W ogóle nie uczestniczy	74	21	5	83
Poglądy polityczne				
Lewica	71	27	2	241
Centrum	73	24	3	251
Prawica	72	27	1	245
Trudno powiedzieć	66	31	3	226

Tabela 4. Czy zdarzyło się w Pana(i) życiu, że **był(a) Pan(i) ofiarą wypadku drogowego**?

(%)

	Tak	Nie	Liczba osób
Ogółem	15	85	1042
Płeć			
Mężczyźni	19	81	497
Kobiety	10	90	545
Wiek			
18-24 lat	7	93	161
25-34	21	79	188
35-44	14	86	185
45-54	15	85	211
55-64	17	83	121
65 lat i więcej	11	89	175
Miejsce zamieszkania			
Wieś	14	86	382
Miasto do 20 tys.	11	89	126
20-100 tys.	17	83	204
101-500 tys.	14	86	197
501 tys.i więcej mieszk.	15	85	133
Wykształcenie			
Podstawowe	11	89	299
Zasadnicze zawodowe	18	82	275
Średnie	12	88	337
Wyższe	20	80	130
Grupa społ.-zaw. pracujący			
Kadra kier.,inteligencja	20	80	81
Prac.umysł.niż.szczebla	13	87	96
Pracownicy fiz.- umysł.	15	85	91
Robotnicy wykwalifikowani	16	84	80
Robotnicy niewykwalifik.	10	90	34
Rolnicy	9	91	50
Pracujący na własny rach.	20	80	43
Bierni zawodowo			
Renciści	16	84	131
Emeryci	11	89	206
Uczniowie i studenci	7	93	65
Bezrobotni	21	79	128
Gospodynie domowe i inni	15	85	34
Pracuje w:			
inst. państw., publicznej	14	86	180
spółce właścicieli prywatnych i państwa	13	87	71
sekt. pryw. poza rolnict.	20	80	178
prywatnym gosp. rolnym	7	93	47
Dochody na jedną osobę			
Do 299 zł	12	88	143
300-399	24	76	87
400-599	16	84	177
600-800	15	85	161
Powyżej 800 zł	17	83	169
Ocena własnych war. mater.			
Złe	17	83	333
Średnie	12	88	467
Dobre	16	84	241
Udział w prakt. religijnych			
Kilka razy w tygodniu	18	82	65
Raz w tygodniu	13	87	498
1-2 razy w miesiącu	15	85	168
Kilka razy w roku	15	85	211
W ogóle nie uczestniczy	17	83	100
Poglądy polityczne			
Lewica	15	85	253
Centrum	18	82	266
Prawica	15	85	263
Trudno powiedzieć	11	89	257

Tabela 5. Czy zdarzyło się w Pana(i) życiu, że **spowodował(a) Pan(i) wypadek drogowy**?

(%)

	Tak	Nie	Liczba osób
Ogółem	6	94	1042
Płeć			
Mężczyźni	10	90	497
Kobiety	2	98	545
Wiek			
18-24 lat	5	95	161
25-34	10	90	188
35-44	6	94	185
45-54	5	95	211
55-64	6	94	121
65 lat i więcej	2	98	175
Miejsce zamieszkania			
Wieś	4	96	382
Miasto do 20 tys.	5	95	126
20-100 tys.	4	96	204
101-500 tys.	8	92	197
501 tys.i więcej mieszk.	9	91	133
Wykształcenie			
Podstawowe	2	98	299
Zasadnicze zawodowe	9	91	275
Średnie	6	94	337
Wyższe	8	92	130
Grupa społ.-zaw. pracujący			
Kadra kier.,inteligencja	14	86	81
Prac.umysł.niż.szczebla	2	98	96
Pracownicy fiz.- umysł.	11	89	91
Robotnicy wykwalifikowani	11	89	80
Robotnicy niewykwalifik.	0	100	34
Rolnicy	10	90	50
Pracujący na własny rach.	8	92	43
Bierni zawodowo			
Renciści	2	98	131
Emeryci	3	97	206
Uczniowie i studenci	6	94	65
Bezrobotni	2	98	128
Gospodynie domowe i inni	9	91	34
Pracuje w:			
inst. państw., publicznej	4	96	180
spółce właścicieli prywatnych i państwa	11	89	71
sekt. pryw. poza rolnict.	12	88	178
prywatnym gosp. rolnym	11	89	47
Dochody na jedną osobę			
Do 299 zł	1	99	143
300-399	5	95	87
400-599	9	91	177
600-800	2	98	161
Powyżej 800 zł	10	90	169
Ocena własnych war. mater.			
Złe	3	97	333
Średnie	7	93	467
Dobre	7	93	241
Udział w prakt. religijnych			
Kilka razy w tygodniu	2	98	65
Raz w tygodniu	4	96	498
1-2 razy w miesiącu	5	95	168
Kilka razy w roku	7	93	211
W ogóle nie uczestniczy	13	87	100
Poglądy polityczne			
Lewica	5	95	253
Centrum	6	94	266
Prawica	9	91	263
Trudno powiedzieć	2	98	257

Tabela 6. Czy zdarzyło się w Pana(i) życiu, że **był(a) Pan(i) świadkiem wypadku drogowego, w którym ktoś był ranny**?

(%)

	Tak	Nie	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	37	62	1	1042
Płeć				
Mężczyźni	47	52	1	497
Kobiety	28	72	1	545
Wiek				
18-24 lat	31	67	1	161
25-34	42	56	2	188
35-44	38	60	2	185
45-54	42	58	0	211
55-64	44	55	1	121
65 lat i więcej	25	75	0	175
Miejsce zamieszkania				
Wieś	32	68	1	382
Miasto do 20 tys.	44	56	0	126
20-100 tys.	39	58	3	204
101-500 tys.	36	63	0	197
501 tys.i więcej mieszk.	43	56	1	133
Wykształcenie				
Podstawowe	27	72	1	299
Zasadnicze zawodowe	40	58	2	275
Średnie	40	60	0	337
Wyższe	47	52	1	130
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier.,inteligencja	52	48	0	81
Prac.umysł.niż.szczebla	41	57	2	96
Pracownicy fiz.- umysł.	45	55	0	91
Robotnicy wykwalifikowani	45	53	2	80
Robotnicy niewykwalifik.	26	74	0	34
Rolnicy	34	66	0	50
Pracujący na własny rach.	55	45	0	43
Bierni zawodowo				
Renciści	30	70	0	131
Emeryci	31	69	0	206
Uczniowie i studenci	38	62	0	65
Bezrobotni	33	63	4	128
Gospodynie domowe i inni	24	74	2	34
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	42	57	1	180
spółce właścicieli prywatnych i państwa	44	55	1	71
sekt. pryw. poza rolnict.	48	51	1	178
prywatnym gosp. rolnym	26	74	0	47
Dochody na jedną osobę				
Do 299 zł	32	67	0	143
300-399	49	49	2	87
400-599	41	58	1	177
600-800	35	64	1	161
Powyżej 800 zł	41	58	0	169
Ocena własnych war. mater.				
Złe	36	63	1	333
Średnie	36	63	1	467
Dobre	40	58	2	241
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	30	70	0	65
Raz w tygodniu	35	64	0	498
1-2 razy w miesiącu	36	61	3	168
Kilka razy w roku	37	61	2	211
W ogóle nie uczestniczy	49	50	1	100
Poglądy polityczne				
Lewica	45	54	1	253
Centrum	38	61	1	266
Prawica	39	61	0	263
Trudno powiedzieć	26	72	2	257

Tabela 7. Czy zdarzyło się w Pana(i) życiu, że **był(a) Pan(i) świadkiem wypadku drogowego, w którym ktoś zginął**?

(%)

	Tak	Nie	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	18	81	2	1042
Płeć				
Mężczyźni	25	73	2	497
Kobiety	11	87	1	545
Wiek				
18-24 lat	12	86	2	161
25-34	23	75	2	188
35-44	19	78	3	185
45-54	19	79	2	211
55-64	24	76	0	121
65 lat i więcej	9	90	1	175
Miejsce zamieszkania				
Wieś	15	84	1	382
Miasto do 20 tys.	23	76	1	126
20-100 tys.	21	76	4	204
101-500 tys.	15	84	1	197
501 tys.i więcej mieszk.	19	77	4	133
Wykształcenie				
Podstawowe	12	86	2	299
Zasadnicze zawodowe	19	79	2	275
Średnie	20	79	1	337
Wyższe	22	75	3	130
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier.,inteligencja	23	74	3	81
Prac.umysł.niż.szczebla	15	80	4	96
Pracownicy fiz.- umysł.	22	78	0	91
Robotnicy wykwalifikowani	29	67	4	80
Robotnicy niewykwalifik.	16	84	0	34
Rolnicy	10	90	0	50
Pracujący na własny rach.	27	67	6	43
Bierni zawodowo				
Renciści	15	84	1	131
Emeryci	14	85	1	206
Uczniowie i studenci	10	90	0	65
Bezrobotni	20	77	3	128
Gospodynie domowe i inni	13	87	0	34
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	16	82	2	180
spółce właścicieli prywatnych i państwa	23	72	4	71
sekt. pryw. poza rolnict.	29	68	3	178
prywatnym gosp. rolnym	7	93	0	47
Dochody na jedną osobę				
Do 299 zł	16	84	0	143
300-399	25	72	3	87
400-599	23	76	1	177
600-800	15	83	2	161
Powyżej 800 zł	17	81	2	169
Ocena własnych war. mater.				
Złe	18	81	1	333
Średnie	18	81	2	467
Dobre	17	80	3	241
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	13	86	1	65
Raz w tygodniu	15	84	1	498
1-2 razy w miesiącu	17	79	4	168
Kilka razy w roku	22	75	3	211
W ogóle nie uczestniczy	24	75	1	100
Poglądy polityczne				
Lewica	23	75	2	253
Centrum	17	81	1	266
Prawica	18	80	1	263
Trudno powiedzieć	12	85	3	257

Tabela 8. Czy zdarzyło się w Pana(i) życiu, że **ktoś z Pana(i) bliskich znajomych, przyjaciół, rodziny był ranny w wypadku drogowym**?

(%)

	Tak	Nie	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	36	63	1	1042
Płeć				
Mężczyźni	36	63	2	497
Kobiety	35	64	1	545
Wiek				
18-24 lat	41	58	1	161
25-34	44	56	0	188
35-44	32	66	2	185
45-54	35	64	1	211
55-64	32	68	0	121
65 lat i więcej	29	69	2	175
Miejsce zamieszkania				
Wieś	30	69	0	382
Miasto do 20 tys.	44	55	1	126
20-100 tys.	39	60	1	204
101-500 tys.	34	65	1	197
501 tys.i więcej mieszk.	39	58	3	133
Wykształcenie				
Podstawowe	30	68	2	299
Zasadnicze zawodowe	33	67	0	275
Średnie	40	58	2	337
Wyższe	41	59	0	130
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier.,inteligencja	43	57	0	81
Prac.umysł.niż.szczebla	43	57	0	96
Pracownicy fiz.- umysł.	38	58	4	91
Robotnicy wykwalifikowani	38	60	2	80
Robotnicy niewykwalifik.	44	56	0	34
Rolnicy	24	76	0	50
Pracujący na własny rach.	30	70	0	43
Bierni zawodowo				
Renciści	33	66	1	131
Emeryci	30	68	2	206
Uczniowie i studenci	50	48	2	65
Bezrobotni	29	70	1	128
Gospodynie domowe i inni	32	68	0	34
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	41	59	0	180
spółce właścicieli prywatnych i państwa	40	60	0	71
sekt. pryw. poza rolnict.	39	58	2	178
prywatnym gosp. rolnym	20	80	0	47
Dochody na jedną osobę				
Do 299 zł	36	63	1	143
300-399	42	57	0	87
400-599	36	63	1	177
600-800	29	69	2	161
Powyżej 800 zł	49	50	1	169
Ocena własnych war. mater.				
Złe	34	64	1	333
Średnie	35	64	1	467
Dobre	38	61	1	241
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	34	65	1	65
Raz w tygodniu	35	65	1	498
1-2 razy w miesiącu	37	62	1	168
Kilka razy w roku	36	61	3	211
W ogóle nie uczestniczy	38	61	1	100
Poglądy polityczne				
Lewica	35	64	1	253
Centrum	40	59	1	266
Prawica	36	63	1	263
Trudno powiedzieć	31	67	2	257

Tabela 9. Czy zdarzyło się w Pana(i) życiu, że **ktoś z Pana(i) bliskich znajomych, przyjaciół, rodziny zginął w wypadku drogowym**?

(%)

	Tak	Nie	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	17	83	1	1042
Płeć				
Mężczyźni	18	81	1	497
Kobiety	16	84	0	545
Wiek				
18-24 lat	19	81	0	161
25-34	15	85	0	188
35-44	17	82	1	185
45-54	15	84	1	211
55-64	18	82	0	121
65 lat i więcej	17	81	2	175
Miejsce zamieszkania				
Wieś	19	81	0	382
Miasto do 20 tys.	16	83	1	126
20-100 tys.	18	81	1	204
101-500 tys.	14	86	0	197
501 tys.i więcej mieszk.	12	84	3	133
Wykształcenie				
Podstawowe	19	79	2	299
Zasadnicze zawodowe	14	85	0	275
Średnie	17	83	1	337
Wyższe	16	84	0	130
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier.,inteligencja	20	80	0	81
Prac.umysł.niż.szczebla	15	85	0	96
Pracownicy fiz.- umysł.	18	79	2	91
Robotnicy wykwalifikowani	6	93	2	80
Robotnicy niewykwalifik.	21	79	0	34
Rolnicy	20	80	0	50
Pracujący na własny rach.	22	78	0	43
Bierni zawodowo				
Renciści	19	80	1	131
Emeryci	16	83	1	206
Uczniowie i studenci	22	78	1	65
Bezrobotni	15	85	0	128
Gospodynie domowe i inni	6	94	0	34
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	15	85	0	180
spółce właścicieli prywatnych i państwa	23	77	0	71
sekt. pryw. poza rolnict.	15	83	2	178
prywatnym gosp. rolnym	12	88	0	47
Dochody na jedną osobę				
Do 299 zł	17	82	1	143
300-399	24	76	0	87
400-599	17	81	1	177
600-800	15	84	1	161
Powyżej 800 zł	19	81	0	169
Ocena własnych war. mater.				
Złe	20	79	1	333
Średnie	14	86	1	467
Dobre	18	81	1	241
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	20	79	1	65
Raz w tygodniu	16	84	0	498
1-2 razy w miesiącu	16	83	1	168
Kilka razy w roku	18	80	2	211
W ogóle nie uczestniczy	16	84	0	100
Poglądy polityczne				
Lewica	16	83	1	253
Centrum	19	80	1	266
Prawica	16	84	1	263
Trudno powiedzieć	15	84	0	257

Tabela 10. Społeczne doświadczenia związane z wypadkami drogowymi. 1 - Brak jakichkolwiek doświadczeń; 2 - Wyłącznie wypadki bez ofiar ludzkich; 3 - Wypadki, w których ktoś był ranny lub zabity

(%)

	1	2	3	Liczba osób
Ogółem	28	11	61	1042
Płeć				
Mężczyźni	21	10	69	497
Kobiety	34	12	54	545
Wiek				
18-24 lat	25	15	60	161
25-34	22	9	69	188
35-44	24	14	62	185
45-54	30	11	60	211
55-64	29	9	63	121
65 lat i więcej	38	9	53	175
Miejsce zamieszkania				
Wieś	32	12	56	382
Miasto do 20 tys.	26	6	68	126
20-100 tys.	21	13	66	204
101-500 tys.	33	10	57	197
501 tys.i więcej mieszk.	19	13	68	133
Wykształcenie				
Podstawowe	37	8	55	299
Zasadnicze zawodowe	30	9	60	275
Średnie	21	15	64	337
Wyższe	19	13	68	130
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier.,inteligencja	15	16	69	81
Prac.umysł.niż.szczebla	21	12	67	96
Pracownicy fiz.- umysł.	24	7	69	91
Robotnicy wykwalifikowani	23	10	67	80
Robotnicy niewykwalifik.	32	3	65	34
Rolnicy	32	13	56	50
Pracujący na własny rach.	14	16	70	43
Bierni zawodowo				
Renciści	34	10	57	131
Emeryci	36	10	54	206
Uczniowie i studenci	13	14	72	65
Bezrobotni	35	12	53	128
Gospodynie domowe i inni	38	15	47	34
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	21	14	65	180
spółce właścicieli prywatnych i państwa	21	9	70	71
sekt. pryw. poza rolnict.	20	8	71	178
prywatnym gosp. rolnym	42	13	45	47
Dochody na jedną osobę				
Do 299 zł	31	10	59	143
300-399	20	12	68	87
400-599	28	11	61	177
600-800	25	16	59	161
Powyżej 800 zł	23	8	69	169
Ocena własnych war. mater.				
Złe	32	9	60	333
Średnie	28	12	59	467
Dobre	22	12	67	241
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	37	8	55	65
Raz w tygodniu	30	11	59	498
1-2 razy w miesiącu	25	15	60	168
Kilka razy w roku	24	9	66	211
W ogóle nie uczestniczy	24	10	65	100
Poglądy polityczne				
Lewica	23	10	67	253
Centrum	21	11	68	266
Prawica	28	11	61	263
Trudno powiedzieć	39	12	49	257

Tabela 11. Czy chciał(a)by Pan(i) nauczyć się fachowo udzielać pierwszej pomocy medycznej ofiarom wypadków drogowych? 1 - Tak, chciał(a)bym; 2 - Już potrafię udzielać pierwszej pomocy; 3 - Nie, bo obawiam się udzielać tego typu pomocy z powodu związanego z tym zagrożenia; 4 - Nie, bo nie mogę udzielać tego typu pomocy z powodu złego stanu zdrowia, starszego wieku lub innych przeszkód

(%)

	1	2	3	4	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	47	17	11	21	4	1042
Płeć						
Mężczyźni	52	22	9	14	4	497
Kobiety	42	13	12	28	4	545
Wiek						
18-24 lat	64	19	10	2	5	161
25-34	66	15	12	4	2	188
35-44	55	21	16	6	3	185
45-54	47	21	12	15	6	211
55-64	27	21	11	36	5	121
65 lat i więcej	15	6	4	71	3	175
Miejsce zamieszkania						
Wieś	47	16	9	24	4	382
Miasto do 20 tys.	49	19	9	21	2	126
20-100 tys.	41	24	14	20	2	204
101-500 tys.	49	13	10	21	6	197
501 tys.i więcej mieszk.	49	14	16	16	5	133
Wykształcenie						
Podstawowe	36	5	10	44	5	299
Zasadnicze zawodowe	48	22	14	12	4	275
Średnie	51	22	10	14	3	337
Wyższe	59	20	10	8	3	130
Grupa społ.-zaw. pracujący						
Kadra kier.,inteligencja	64	21	11	3	0	81
Prac.umysł.niż.szczebla	54	24	14	6	3	96
Pracownicy fiz.- umysł.	50	27	19	1	3	91
Robotnicy wykwalifikowani	58	23	14	3	1	80
Robotnicy niewykwalifik.	74	4	8	14	0	34
Rolnicy	50	7	19	24	0	50
Pracujący na własny rach.	50	31	9	7	3	43
Bierni zawodowo						
Renciści	28	12	9	47	5	131
Emeryci	21	12	6	55	6	206
Uczniowie i studenci	69	22	4	2	3	65
Bezrobotni	57	14	14	9	7	128
Gospodynie domowe i inni	64	11	7	12	6	34
Pracuje w:						
inst. państw., publicznej	58	23	11	6	2	180
spółce właścicieli prywatnych i państwa	53	22	24	1	0	71
sekt. pryw. poza rolnict.	56	24	10	6	4	178
prywatnym gosp. rolnym	48	4	20	22	6	47
Dochody na jedną osobę						
Do 299 zł	59	15	10	14	1	143
300-399	49	20	11	17	3	87
400-599	43	19	12	23	3	177
600-800	45	13	7	33	2	161
Powyżej 800 zł	43	22	12	21	3	169
Ocena własnych war. mater.						
Złe	44	15	13	23	5	333
Średnie	44	18	10	25	3	467
Dobre	54	19	11	12	4	241
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	37	19	4	38	1	65
Raz w tygodniu	47	16	11	21	6	498
1-2 razy w miesiącu	43	17	17	20	2	168
Kilka razy w roku	53	16	9	20	2	211
W ogóle nie uczestniczy	44	22	10	20	5	100
Poglądy polityczne						
Lewica	50	15	11	22	2	253
Centrum	50	22	12	13	4	266
Prawica	45	20	11	22	2	263